

Závěrečná zpráva Pekárny Nápadů v Plzni
květen – červen 2010

zpracovatel:
Agora CE, o.p.s
Petra Rezka 12
140 00 Praha 4

Tato zpráva popisuje „Pekárnu nápadů“ (Urban Ideas Bakery), která se odehrála v Plzni v květnu až červnu 2010. Zpráva popisuje metodologii procesu a jeho facilitace, stanovené cíle a výstupy procesu. Součástí zprávy jsou přílohy, které obsahují detailní zachycení použitých pomůcek, výstupů jednotlivých kroků procesu a dalších materiálů popisujících naši práci.

Úvod - Pekárna nápadů obecně

Pekárna nápadů je proces, který pomáhá lidem navrhnout inovativní řešení společenských problémů jejich města a zároveň uvést tato řešení do praxe. Hlavním cílem je pomoci místní komunitě a místním politikům navrhnout a rozpracovat inovativní řešení, která reagují na místní potřeby a problémy. Pekárna nápadů může být chápána jako startovní bod či podnět pro nové způsoby myšlení a zapojení celého města a lidí v něm žijících do společného úsilí o nalezení nových způsobů, jak reagovat na výzvy života v městském prostředí.

Pekárna nápadů je proces spojený se sérií workshopů a dalších aktivit, které ústí v třídní mezinárodní setkání. Místní účastníci představují „vlastníky“ celého procesu. V průběhu Pekárny a její přípravné fáze definují společně se zahraničními inovátory v malých týmech výzvy a potřeby. Právě pohled z vnějšku na problémy daného místa iniciuje inovativní řešení.

Hlavním výstupem Pekárny nápadů jsou krátko, středně a dlouhodobá řešení spolu s jejich akčním plánem, takže všichni zúčastnění mohou realizovat navržená řešení v průběhu nebo po skončení Pekárny nápadů.

Harmonogram projektu obsahuje několik překrývajících se segmentů Diagnózy (místní workshopy) a Pekárna nápadů (třídní mezinárodní workshop)

Diagnostická fáze umožňuje účastníkům definovat a pochopit širší kontext místních výzev a potřeb. Samotná pekárna nápadů umožňuje všem partnerům společný návrh řešení identifikovaných výzev.

Pekárnu nápadů vyvinul British Council a byla připravena za pomoci a zapojení širokého spektra osob z praxe zaměřených na veřejné a společenské inovace pocházejících z Velké Británie, Skandinávie i zemí Střední a Východní Evropy.

Situace v Plzni:

Pekárna nápadů v Plzni proběhla za specifických podmínek kandidatury města Plzně na Evropské hlavní město kultury roku 2015. Obecná metodologie Pekárny byla aplikována na konkrétně definované téma plzeňských veřejných prostor. V rámci tohoto tématu byly připravovány podklady v Diagnostické fázi a navrhována řešení při samotné Pekárně nápadů, tj. třídním workshopu.

Metodologie byla upravena s ohledem na specifické zadání a potřeby Plzně. Zadání zohledňovalo také to, že Plzeň v současnosti vlastní řadu podkladů, které byly vytvořeny ve spolupráci s plzeňskou veřejností a které ukazovali na prioritní téma veřejných prostor. Vedením přípravné fáze a samotné Pekárny nápadů byla pověřena Agora CE, o.p.s..

Diagnostická fáze

Diagnostická fáze se zaměřila na vytvoření detailních podkladů, které mapují situaci veřejných prostor v Plzni. Diagnostika měla podobu dvou zhruba tříhodinových setkání s místními pekaři. Na nich se pekaři seznámili obecně s metodologií Pekárny a věnovali se definování potřeb a problémů veřejných prostor a v návaznosti na to definování možných zdrojů a klíčových hráčů pro možná řešení, jak tyto potřeby naplňovat.

Mapování potřeb (19. 5. 2010, Pendl Café, Plzeňské hlavní nádraží)

Cíle:

- definování problémů/potřeb veřejných prostranství v Plzni
- tvorba prioritních problémů/potřeb veřejných prostranství v Plzni

setkání se účastnilo 16 místních pekařů

metoda:

Účastníci se rozdělili do čtyř skupin. Každá skupina dostala určitý čas na to, aby stanovila problémy a potřeby plzeňských veřejných prostranství v určité oblasti (ekonomické, environmentální, sociální, kulturní) a heslovitě je zapsala na připravené barevné karty. Po určeném čase se změnila oblast, na kterou se skupina zaměřila. Postupně tak každá skupina dostala možnost seznámit se s potřebami a problémy definovanými ostatními účastníky v předchozí fázi a vedle toho doplnit k již definovaným problémům/potřebám své vlastní či již definované okomentovat.

Karty – definované potřeby a problémy jsou rozmístěny na terč podle jednotlivých oblastí (ekonomická, environmentální, sociální, kulturní). Terč představuje 10 soustředných kružnic. Každá kružnice znamená jednu úroveň. Kružnice blíže ke středu označují vyšší míru důležitosti. Karty jsou rozmístěny na vnější okraj terče. Každý účastník mohl posunout kartu s identifikovaným problémem/potřebou směrem do středu a zvýšit tak prioritu, kterou danému problému přikládá. Každou kartu mohl každý účastník posunout pouze jednou. Mohl ji ponechat na místě. Mohl posunout libovolný počet karet. Kartu nesměl vrátet zpět.

Výstup:

Informace byly zpracovány pro potřebu dalšího setkání. Výstupní informace byly zpracovány a zobecněny do podkladů pro mezinárodní pekaře (viz příloha 1).

Mapování klíčových partnerů a identifikace zdrojů (26.5. 2010, úřad MČ Plzeň 3)

Cíle:

- Získat podněty k tomu, kdo jsou klíčoví hráči pro řešení problémů ve veřejných prostorech v Plzni
- Získat podněty k tomu, co jsou zdroje pro možná řešení problémů ve veřejných prostranstvích v Plzni

setkání se účastnilo 6 místních pekařů

metoda:

Vzhledem k tomu, že veřejný prostor jako takový byl příliš abstraktní kategorií, byli klíčoví partneři identifikováni na základě těch potřeb/problémů, které v minulé části diagnózy získaly největší prioritu (zeleň ve veřejných prostranstvích, přebujelost komerce ve veřejném prostoru, environmentálně šetrnější doprava, bezbariérovost VP, čistota VP, potřeba kulturního zázemí ve VP, úsměv/vstřícnost VP).

Účastníci dále identifikovali, jaké konkrétní zdroje ve veřejných prostranstvích lze využít. Tyto specifické a různorodé zdroje potom společně zobecnili do několika kategorií. Vzhledem k nedostatku času již nebylo možno přesně specifikovat, jakým způsobem je daný zdroj možné využít pro navrhovaná řešení zkvalitnění veřejných prostorů. Proto byl pekařům zadán „domácí úkol“. Měli identifikované zdroje dále popsat ve smyslu toho, „Co dalšího je na tomto zdroji jedinečné?“ a „Jak je využít?“.

Výstup:

Výstupní informace tak, jak byla zpracována do podkladů pro mezinárodní pekaře viz příloha 2.

Pekárna nápadů (13.-15.června 2010, Plzeň)

Třídenní interaktivní workshop s mezinárodní účastí. Akce se zúčastnilo 9 místních pekařů (z Plzně), 5 pekařů z České republiky, 8 mezinárodních pekařů, 2 zahraniční facilitátoři, 2 čeští a 1 zahraniční expert. Hlavním cílem workshopu bylo vytvořit návrhy krátko-, středně- a dlouhodobých řešení zkvalitnění veřejných prostor v Plzni. V průběhu tří dnů bylo dosažení tohoto cíle naplňováno podle následujícího harmonogramu:

harmonogram:

1. den – Zasažení tématu do širších souvislostí a možná řešení vybraných problémů:

- Společná definice problémů a potřeb
- Příprava konceptů řešení
- Výběr prioritních řešení

2. den - Plánování možných řešení:

- Prezentace navržených prioritních řešení
- Plánování a příprava konkrétních realizací navrhovaných řešení – tzv. bussines case
- Bazar Pekárny nápadů

3. den – Testování, plánování, prezentování:

- Tvorba plánu řešení pro veřejná prostranství – akční plán
- Testování plánu a jednotlivých řešení
- Prezentace plánu pro veřejná prostranství

jak jsme pracovali – den po dni:

DEN PRVNÍ

Cílem prvního dne bylo společně si uvědomit širší kontext řešeného tématu – veřejná prostranství v Plzni a zaměřit se na návrh a následný výběr krátko, středně i dlouhodobých řešení.

Pekaři byly seznámeni s cíli a postupem práce. Byli uvedeni do tématu veřejných prostranství v Plzni shrnutím výstupů Diagnostické fáze. Zahraniční účastníci dostali prostor okomentovat dané téma a stav v Plzni.

Po tomto obecném úvodu byli pekaři rozděleni do čtyř skupin. Tyto skupiny tvořily místní a mezinárodní pekaři. V každé skupině byl přítomen facilitátor, který měl napomáhat směřovat diskuzi směrem k dosažení dílčích cílů jednotlivých aktivit. Jednacím jazykem byla čeština, angličtina byla používána podle komunikačních dovedností členů jednotlivých skupin.

Práce ve skupinách se zaměřila na

- definování problémů, které účastníci chtějí řešit
- návrh konceptů krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých řešení a
- upřesnění konceptů krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých řešení pro další práci.

Práce ve skupinách byla vedena tak, aby pekaři uvažovali o navrhovaných řešeních koncepčně. Na počátku byla definována potřeba/potřeby, na které navrhovaná řešení reagují. Pekaři se ve skupinách zaměřili na to, aby dále určili jaké překážky jejich řešení musí překonávat, jaké jsou efekty a výstupy jejich řešení, jaké jsou dlouhodobé dopady těchto přijatých řešení a kdo jsou ti, kterých se navrhovaná opatření dotýkají. Účastníci se při navrhování svých řešení měli také zamyslet na tím jaký je charakter jejich řešení. Zda se jedná o

- změny fyzického prostředí nebo
- řešení, které přinášejí změny v charakteru místa, vztahu lidí k tomuto místu a podobně.

Pro bližší vysvětlení daných kategorií viz příloha č. 3 – Praktický průvodce pekárnou nápadů).

Výstupem této práce byly návrhy jednotlivých řešení. Tyto návrhy reflektovaly použitou metodologii.

Každý návrh ve strukturované podobě zahrnoval:

- Název
- Stručný popis
- Časový horizont řešení
- Charakter řešení
- Jaké potřeby řešení naplňuje?
- Jaké překážky je možné očekávat?
- Jaké budou přímé efekty řešení? Jakých výstupů bude dosaženo?
- Kdo budou uživatelé a kdo další bude řešením ovlivněn?
- Jaké budou dlouhodobé výsledky? Jaké změny řešení bude iniciovat?

S těmito výstupy pracovních skupin dále pracovala tzv. strategická skupina. Tvořili ji zástupce každé pracovní skupiny, facilitátoři a zahraniční expert. Strategická skupina se seznámila s návrhy jednotlivých řešení a navrhla postup pro další pracovní den. Jednotlivá dílčí řešení byla seskupena do několika projektů, jejichž přípravě se věnovaly přeskupené pracovní skupiny následující den.

Konkrétní zpracování výstupů prvního dne zahrnuje příloha 4. Zde uvádíme pouze názvy jednotlivých řešení. Některá řešení nebyla rozpracována ve standardizované formě, pro ty je k dispozici pouze název uvedený při setkání strategické skupiny.

krátkodobá řešení:

1. Cedula ve veřejných prostranstvích
2. Ptačí zpěv během hlášení o odjezdu vlaků
3. Světelný nápis „2015“ na bloku domů
4. Kašny a co dál
5. Piknik v trávě
6. „Flash mob“

střednědobá řešení:

1. Ukaž své město
2. Interaktivní mapa
3. Komunitní webové stránky
4. Workshopy na „neznámých“ místech Plzně
5. Barevné lavičky a betonové plochy na nábřeží
6. Maketa velblouda/chrtic k pomalování na nábřeží
7. Letní kino – autokina v prostorách před vlakovým nádražím
8. Nádražní blog
9. Design park u CAN
10. Generel veřejných prostorů v Plzni
11. Pokladovka – dětská naučná stezka

Dlouhodobá řešení:

1. Nábřežní mobiliář
2. Komunitní zahrady
3. Vytvoření ústředních bodů „landmarks“ plzeňských sídlišť
4. Vytvoření sítě a koordinace aktivit na veřejných prostranstvích

Návrh rozdělení vytvořený strategickou skupinou:
dvou dlouhodobých řešení (strategií):

- **Strategie zpřístupnění nábřeží řek**
 - Interaktivní mapa – komunitní webové stránky
 - Barevné lavičky a betonové plochy na nábřeží
 - Maketa velblouda/chrtic k pomalování na nábřeží
 - Nábřežní mobiliář
- **Vytvoření sítě a koordinace aktivit na veřejných prostranstvích**

o Generel veřejných prostorů v Plzni
dvou střednědobých řešení (plánů):

- **Ukaž své město**
 - o Workshopy na neznámých místech Plzně
 - o Interaktivní mapa
 - o Komunitní webové stránky
- **Design park u CAN**
 - o Letní kino – autokina v prostorách před vlakovým nádražím
 - o Nádražní blog

dvou krátkodobých řešení:

- **Oživení míst v centru města** (cedule spojené s blogem)
- **Piknik na Hlavním vlakovém nádraží** (piknik, ptačí píseň, „Flash mob“)

DEN DRUHÝ

Cílem druhého dne bylo vytvořit koncept řešení připravený do podoby, který bude životaschopný a bude jej možné prezentovat klíčovým hráčům přizvaným na závěr druhého dne během tzv. Bazaru nápadů.

Dopoledne bylo věnováno plenárnímu představení výstupů práce jednotlivých skupin. Na to navázalo představení návrhu rozdělení úkolů pro druhý den, jak jej připravila strategická skupina. Účastníci s návrhem strategické skupiny souhlasili a rozdělili se do čtyř skupin. Každá skupina si zvolila jedno zaměření práce navržené strategickou skupinou. Během dne tak byla rozpracovávána dvě střednědobá řešení, jedno dlouhodobé a jedna skupina pracovala na realizaci jednoho z krátkodobých řešení.

Při přípravě **podrobného plánu postupu** („business case“) pro daná řešení pracovaly skupiny samostatně. Tak aby v daný čas mohli tento podrobný plán představit ostatním a po jeho představení se přichystat na setkání s klíčovými hráči na tzv. Bazaru nápadů. Tento večer měl umožnit pekařům lobovat u patronů a představitelů města, aby jim pomohli s jejich plánováním a realizací řešení.

Při přípravě podrobného plánu postupu realizace řešení měly jednotlivé skupiny několikahodinový prostor pro to, aby se zaměřili na přípravu takového plánu, který bude prezentovat mít jasnou vizi a sdělení a to jakým způsobem budou postupovat při jejím naplňování. Práci řídili jednotlivé skupiny a jejich facilitátoři tak, aby její výstup odpovídal na tyto otázky:

1. Jaký je důvod pro výběr vašeho řešení?
2. Čeho tímto řešením dosáhnete?
3. Jaké jsou výhody (efekty a dopady) tohoto řešení ?
4. Co jej činí odlišným?
5. Jaká jsou rizika (zdroje a překážky) tohoto řešení?
6. Co potřebujete udělat, abyste toto řešení realizovali (náklady, povolení, atp.)
7. Jaké jsou hlavní milníky?
8. Jak poznáte, zda bylo vaše řešení úspěšné?

Výstupy této práce měli značně různou podobu, v závislosti na vlastní práci skupiny. Zápis výstupů pracovních skupin je v příloze 5.

Na samotném Bazaru nápadů, který proběhl v klubu Anděl, proběhla veřejná prezentace navrhovaných řešení. Byla diskutována dlouhodobá strategie, kdy zástupkyně magistrátu města (ředitelka útvaru koncepce a rozvoje města Plzně Irena Vostracká) uvedla, jaký je postup města, které se dlouhodobě snaží o revitalizaci nábřeží. Další komentáře během společné diskuze napomohly například kontaktu s vlastníkem autobusu, který nabídl jeho použití v projektu Park-um. Mezi pozvanými byl také ohlas na projekt „Ukaž své město“ a jeho aplikaci v podobě interaktivní mapy.

Výstupy:

Výstupem tohoto dne byly prezentace řešení rozpracovávaných jednotlivými skupinami:

- **„Otevřete řeku“** - dlouhodobého návrhu řešení, který se věnoval tomu, jak využít potenciál pěti řek protékajících Plzní a jejich nábřeží.
- **„Park-um“** – středně až dlouhodobý plán revitalizace Centrálního autobusového nádraží v Plzni.
- **„Ukaž své město“** – střednědobý plán zaměřený na odhalování netradičních veřejných prostor s potenciálem pro jejich oživení.
- **Oživení míst v centru města** – krátkodobé řešení realizované během veřejného představení výstupů pekárny na Anglickém nábřeží

Tyto výstupy byly během zbývajících času upraveny do podoby, která byla prezentována na Bazaru nápadů.

DEN TŘETÍ

Cílem třetího dne byla veřejná prezentace finální podoby plánu řešení pro veřejná prostranství v Plzni. Druhým cílem vedle prezentace plánu je realizace krátkodobých řešení tohoto plánu. Cílem práce bylo také vytvořit tzv. akční plán tj. shrnutí krátko-středně-dlouhodobých řešení.

Jednotlivé pracovní skupiny byly zachovány a pokračovaly dál na zpracování svého plánu řešení a přípravě prezentace celkové koncepce vlastních řešení. Skupina, která připravovala krátkodobé řešení se jej během dopoledne dále realizovala.

Skupiny o stejném složení jako předchozího dne se rozhodli jakou metodu práce dále zvolí. Vzhledem k poměrně nízkému počtu účastníků z řad místních pekařů a naopak značnému množství úkolů, které skupiny ten den měli splnit, se již nesešla strategická skupina, která by připravila celkové shrnutí do podoby akčního plánu řešení. Akční plán byl zpracováván pouze pro dlouhodobé řešení „otevřete řeku“.

Skupiny pracující na střednědobých řešeních se zaměřily na vypracování plánu testování, provedení testování a tvorby prezentace pro veřejné představení na Anglickém nábřeží. Návodný postup pro vytvoření plánu testování je opět v průvodce pro pekaře (příloha 3)

Výstupy:

Výstupy tohoto dne byly veřejně prezentovány na Anglickém nábřeží

Výstupem tohoto dne tak byla vytvoření akčního plánu v případě dlouhodobého plánu řešení **„Otevřete řeku“**. Plán a realizace testování řešení pro střednědobé návrhy řešení (Park-um a Ukaž své město) a realizace krátkodobého řešení. Středně a dlouhodobá řešení byla představena včetně výsledků testování na Anglickém Nábřeží.

Skupiny připravující střednědobé projekty během dopoledne připravili formu vhodnou pro prezentaci veřejnosti. **Park-um** vytvořil jako krátkodobé řešení/formu testování na samotném Anglickém nábřeží **„interaktivní“ mapu**, kde mohl každý z účastníků vložit svůj návrh revitalizace Škodova parku a to formou obrázku či nápisu do připraveného prostoru, který odpovídal ploše Škodova parku. Další forma testování bylo dotazování lidí přímo v prostoru parku u CAN. Smyslem tohoto testování bylo jako u předchozího zjistit, co je pro respondenty žádoucí, co by v parku chtěli mít. Akční plán tohoto řešení má k dispozici Irena Elis, místní pekařka pracující v této skupině.

Skupina připravující projekt **„Ukaž své město“** se vydala testovat své řešení Interaktivní mapy jako nástroje oživení míst s „potenciálem“ do města. Lidí ve městě se s mapou Plzně ilustrující potenciální Interaktivní mapu dotazovali, jaké je „jejich“ místo v Plzni a jaký by k němu mají komentář. Tento komentář mohli napsat a vlepít přímo do „interaktivní mapy“. Další aktivitou bylo označení místa setkání s respondentem smajlíkem, který ukazoval na to, jaká respondent dané místo vnímá.

Skupina která se věnovala realizaci krátkodobého dořešení **Oživení míst v centru města** instalovala na veřejných prostranstvích v centru města cedule s nápisem instruujiícím kolemjdoucí, ce je v daném

prostoru možno dělat a možností doplnit, jakou jinou činnost je v daném místě možné realizovat. Kolemjdoucí měli také možnost své nápady a dojmy v daném místě zapsat na chodník barevnými křídami.

Závěr

Z celkového pohledu na splnění daného zadání, kterým bylo vytvoření krátko, středně a dlouhodobá řešení spolu s jejich akčním plánem proběhla akce úspěšně. Účastníci v jednotlivých pracovních skupinách dospěli k vypracování řešení v celém časovém spektru včetně časového rámce, kdy mají být jednotlivé návrhy realizovány.

Vytvořili jsme takové pracovní prostředí, které umožnilo účastníkům pekárny sdílet své myšlenky a nápady. Účastníci dostali prostor společně s ostatními vytvořit konkrétní návrhy zlepšení stavu veřejných prostranství. Návrhy řešení se věnují jak hmatatelným změnám v konkrétních veřejných prostorech (nábřeží řek, park u CAN), tak změnám ducha, atmosféry, či vztahu k veřejným prostranstvím v Plzni (návrh vytvoření interaktivní mapy).

V tuto chvíli je na autorech navrhovaných řešení to, zda se jim podaří využít závěry Pekárny nápadů a postupně realizovat své plány. Některá řešení byla velmi ambiciózní a některá méně. Z tohoto důvodu navrhuje realizaci krátkodobých či střednědobých řešení realizovatelných s podporou místních pekařů, které se mohou stát východiskem pro další práci. Některé z navrhovaných řešení (např. happening na Škodově náměstí) se může stát motivací pro další pokračování spolupráce místních pekařů a identifikovaných klíčových hráčů.

Seznam příloh

- příloha 1 – výstup mapování potřeb
- příloha 2 – výstup mapování klíčových partnerů a identifikace zdrojů
- příloha 3 – Praktický průvodce Pekárnou nápadů
- příloha 4 – návrhy řešení
- příloha 5 – podrobné plány řešení – bussines case
- příloha 6 – podklad pro první návrhy řešení
- příloha 7 – podklad pro popis generovaných řešení